

RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu
Studies in Artistic Research
Tidskrift för konstnärlig forskning

Numero 4 (2015)

PROSESSI TAITEELLISESSA TUT- KIMUKSESSA

Puheenvuoro
ruukku.journal.fi

Vaiheistamisesta kehkeytymiseen / Hyvä paha prosessi

EEVA ANTILA

Prosessi on sana, joka herättää epäilyksiä. Toisaalta sana viittaa kesken-eräisyyteen, jolloin siihen kytkeytyy viittaus viimeistelyhaluttomuudesta tai -kyvyttömyydestä. Toisaalta se viittaa yritykseen vaiheistaa ja kontrolloida toimintaa. Teollisuudesta omaksuttuun tapaan tavoitteena on tuolloin ”laadun varmistus”, tuotteen virheettömyys.

Luonnossa tai fysikaalisessa maailmassa tapahtuvat prosessit ovat vapaita tällaisista epäilyksistä. Ne joko tapahtuvat niin kuin niiden kuuluukin tapahtua: orgaanisesti, jonkin sisäisen logiikan tai tarkoituksenmukaisuuden ohjaamana. Tai, ne yllättävät täysin, eivätkä näytä odottavan lupaa tai oikeaa hetkeä. Ihmisen puuttuessa tällaisiin prosesseihin seuraukset ovat tosin usein olleet jotain muuta kuin toivottiin tai ennakoitiin.

Ihmisellä näyttää olevan kiihkeä taipumus ymmärtää ja ohjata prosesseja: niin luonnossa tapahtuvia, ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa rakentuvia prosesseja, kuin inhimillisiäkin prosesseja: vuorovaikutusprosesseja, oppimisprosesseja, psykologisia prosesseja, luovia prosesseja, taiteellisia prosesseja. Ymmärryksen lisääntyessä tavoite kuitenkin karkaa käsistä. Nykyään tiedostetaan yhä laajemmin, että myös inhimilliset prosessit, kuten taidon oppiminen tai taideteoksen luominen ovat sidoksissa ei-inhimilliseen. Ihmisen rajallisuus on tullut monella tavoin iholle. Samalla valmistamisen, jonkin lopulliseen muotoon saattamisen, merkitys on muuttunut tai jopa kadonnut.

Kun vielä joitakin vuosia sitten ”prosessissa oleminen” saatettiin ymmärtää taidon, ymmärryksen tai näkemyksen puutteesta johtuvana kyvyttömyytenä viedä asioita loppuun tai kirkastaa sanomaansa, on sille nyt rakentunut uusi merkitys. Vaikka tällainen ”uusprosessuaalisuus” – josta käytetään myös ilmausta kehkeytyminen - henkii ihmisen rajallisuutta, nöyrytymisen ja luopumisen eetosta, se ei pidä sisällään lupaa jättää asioita kesken, olla näkemättä vaivaa, olla pyrkimättä hetkiin joissa on kirkkautta. Kehkeytyminen asettaa inhimillisen merkityksenannon suhteeseen materiaalisen maailman yllätyksellisyyteen ja tunnustaa, että ihmisen, myös henkisenä olentona, osa tätä ennakoimattomien tapahtumaketjujen vyyhtiä.

Kehkeytyminen vapauttaa ihmisen yksinomaisesta tekijyydestä ja subjektiviteetista. Tämä ajatus on armollinen ja avaa uusia mahdollisuuksia, uusia näkymiä

taiteelle, taiteilijakoulutukselle, taideopetukselle, taiteelliselle tutkimukselle, tutkimukselle ylipäätään. Mutta samaan aikaan näitä prosesseja pyritään suitsimaan toisaalla. Niitä alistetaan teollisesta ja kaupallisesta maailmasta lainatuille prosessiopeille. Tulosten mittaaminen ja laadun varmistaminen erilaisten indikaattoreiden ja laatuhyrrien avulla on kertakaikkisessa ristiriidassa sen kanssa, mitä ihmillisen luovan potentiaalin tukemisesta nyt ymmärrämme. Miten elää ja toimia tämän ristiriidan vallitessa? Ehkä ehdotuksia löytyy tästä julkaisusta.

2.7.2015

RUUKKU – Studies in Artistic Research. Julkaisija: Taideyliopisto, Aalto-yliopisto, Lapin Yliopisto. www.ruukku.journal.fi

Tämä puheenvuoro julkaistiin alun perin verkkosivumuotoisena. Tämä PDF on luotu vuonna 2026, ja siinä on alkuperäisestä poikkeava ulkoasu.

Tekijänoikeus ja lisenssi: Tekijänoikeus pysyy tekijällä. Julkaisija soveltaa numerosta 15 eteenpäin Creative Commons -lisenssilauseketta: Kaikki tämän kausijulkaisun sisältö, pois-sulkien yksittäiset logot, kuvat, ääni- ja videotiedostot ja muut taiteelliset tuotannot on lisen-soitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssin alle.